

Квітко Н. О.,

старший науковий співробітник
 відділу державних видатків економічного розвитку
 Науково-дослідного фінансового інституту
 Міністерства фінансів України

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ І ПРОПОЗИЦІЇ
 ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ
 ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ З ДІТЬМИ**

Протягом останніх років частка витрат бюджету на надання населенню України різної форми грошової допомоги та компенсацій з урахуванням матеріального стану сім'ї мала тенденцію до зниження. Так, якщо у 2003 р. темпи росту до попереднього року бюджетних витрат на грошові виплати та компенсації, які надаються з урахуванням матеріального становища сім'ї, склали 125,1 %, а витрат на грошові виплати та компенсації, які надаються без урахування її матеріального становища – 117,9 %, то у 2005 р. ці показники відповідали 92,9 та 166,5 %.

За умови збереження такої тенденції, без вжиття урядом кардинальних заходів щодо внесення змін до чинного законодавства, Україна має реальний шанс доповнити перелік країн, де надмірний розвиток системи державної допомоги та грошових виплат знищує мотивацію до праці та породжує клас спадкових державних утриманців.

Розглянемо кілька умовних прикладів, які стосуються доходів деяких категорій сімей на підставі даних, наведених у табл. 1, станом на 1 грудня 2006 р.

Таблиця 1

Розміри державної допомоги за рахунок бюджетних коштів, грн

Види річної державної допомоги	Особа, яка має право на допомогу	Сім'я з дитиною віком:				Сім'я, де є працездатні (інваліди)
		до 1 року	від 1 до 3 років	від 3 до 6 років	від 6 до 18 років	
Допомога при народженні дитини		8500				
Допомога на догляд за дитиною до досягнення трирічного віку (мінімальна сума)		1080	1080			
Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням		4914	4914	4914	6282	
Допомога на дітей самотніми матерями (мінімальна сума)		492	492	492	628	
Державна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам:						
– інвалідам з дитинства						
• I групи з надбавкою на догляд						7082
• II групи						3012

Продовження табл. 1

Види річної державної допомоги	Особа, яка має право на допомогу	Сім'я з дитиною віком:				Сім'я, де є непрацездатні (інваліди)
		до 1 року	від 1 до 3 років	від 3 до 6 років	від 6 до 18 років	
• III групи						2151
– дітям-інвалідам (з надбавкою на догляд з урахуванням матеріального стану сім'ї)		4680	4680	4680	5792	
– з них: одинокій матері		4680	4680	4680	5792	
Допомога на догляд за інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу	594					
Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям (середня сума)		3114	3114	3114	3114	3114
Грошові виплати та допомога громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи						
Компенсація сім'ям з дітьми		880	880	880	880	880
Доплата за роботу на радіоактивно забруднених територіях, виплати підвищених стипендій та надання додаткової відпустки	249,4					249,4
Щомісячна грошова допомога у зв'язку з обмеженням продуктів харчування місцевого виробництва та компенсації за пільгове забезпечення продуктами харчування	521,2	521,2	521,2	521,2	521,2	521,2
Компенсація за шкоду, заподіяну здоров'ю, та допомога на оздоровлення	112,2					112,2
Житлові субсидії						
– оплата житлово-комунальних послуг (середня сума)	1141,2					1141,2
– придбання твердого палива та скрапленого газу	273,7					273,7

Так, умовна молода сім'я, яка проживає у 4-й зоні радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи (зона посиленого радіоекологічного контролю), незалежно від рівня її доходів, отримує від держави майже 11,8 тис. грн на рік у вигляді допомоги при народженні дитини, допомоги на догляд за дитиною до досягнення нею трирічного віку (мінімальний розмір у розрахунку на дев'ять місяців) та "чорнобильських" виплат: компенсації сім'ям з дітьми і щомісячної грошової допомоги у зв'язку з обмеженням продуктів харчування місцевого виробництва (на три особи).

У разі, якщо молодою матір'ю є одинока жінка, яка народила дитину-інваліда, то крім зазначених виплат, ця сім'я отримує більше 5 тис. грн на рік, маючи додатково допомогу на дітей одиницями матерям та державну допомогу дітям-інвалідам. Якщо у цієї матері вже є дитина, наприклад, віком від 6 до 18 років, то сім'я отримує додатково більше 2 тис. грн. Таким чином, одинока мати, яка проживає у зоні радіоактивного забруднення і має двох дітей віком до одного року та семи років, одна з яких є інвалідом, внаслідок подвоєння різних видів державної допомоги отримує за рік (станом на 1 грудня 2006 р.) майже 22 тис. грн, або в середньому 1828 грн щомісяця (без урахування житлових субсидій). Відповідно до чинного законодавства ці доходи не оподатковуються і з них не здійснюються обов'язкові збори. До речі, за даними Міністерства праці та соціальної політики заборгованості з виплати державної допомоги на сьогодні практично немає. Слід зауважити, що середньомісячна заробітна плата в цілому по Україні у січні–листопаді 2006 р. становила 878,6 грн, що майже вдвічі перевищувала прожитковий мінімум для працездатних осіб (496 грн). Зрозуміло, що мотивація до праці у такої сім'ї буде дуже низькою.

Яку ж допомогу від держави отримала у 2006 р. звичайна сім'я з трьома здоровими дітьми віком 1,5, 5 і 10 років, яка проживає у "чистій" зоні, але де тато має статус безробітного? Підрахуємо, використовуючи дані табл. 1 та інформацію про тарифи на житлово-комунальні послуги у 2006 р.

Розрахунковий рівень забезпечення прожиткового мінімуму на таку сім'ю відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям" становить: для працездатних осіб – $110 \cdot 2 = 220$ грн, непрацездатних осіб (у багатодітній сім'ї) – $155 \cdot 3 \cdot 1,21^* = 558$ грн (усього 778 грн).

Щомісячні доходи сім'ї: допомога по безробіттю 205 грн (середній розмір у 2006 р.), мінімальний розмір допомоги на догляд за дитиною до досягнення трирічного віку – 90 грн (усього 295 грн).

Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям: $778 - 295 = 483$ грн (максимально можлива сума відповідно до чинного законодавства становить $778 \cdot 75 \% = 583,5$ грн).

Житлові субсидії: квартплата та комунальні послуги – 227,7 грн, обов'язковий платіж сім'ї – $778 \cdot 20 \% = 155,6$ грн, розмір субсидії – $227,7 - 155,6 = 72,1$ грн.

Таким чином, малозабезпечена сім'я у 2006 р. отримувала від держави щомісячно 850 грн ($295 + 483 + 72$), що становить 115 % від розміру середньої заробітної плати в Україні у січні–листопаді за винятком прибуткового податку та обов'язкових внесків.

Крім того, згідно з чинним законодавством малозабезпечені сім'ї звільняються від сплати за утримання дитини у дошкільному закладі, старша дитина отримує безкоштовні обіди у школі, молодша – дитяче харчування.

---

* Відповідно до ст. 5 Закону України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" для кожної дитини у малозабезпеченій багатодітній сім'ї рівень забезпечення прожиткового мінімуму збільшується на 20 %.

Таким сім'ям також передбачається допомога при оздоровленні дітей та інші пільги. В окремих регіонах за рахунок коштів місцевих бюджетів встановлюються додаткові пільги та грошові виплати малозабезпеченим сім'ям з дітьми.

Для прикладу наведемо дані по м. Києву. Відповідно до розпоряджень міської державної адміністрації від 27.02.04 № 313 та від 18.02.05 № 212 за рахунок коштів, передбачених у бюджеті м. Києва на відповідний рік на виконання міської комплексної програми "Турбота", малозабезпеченим багатодітним сім'ям, які виховують трьох і більше неповнолітніх дітей та перебувають на обліку в органах соціального захисту населення як одержувачі державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, сім'ям, що виховують дітей-інвалідів віком до 16 років, та самотніми матерями, надавалася одноразова матеріальна допомога з нагоди Міжнародного жіночого дня 8 Березня.

За рахунок коштів міського бюджету м. Києва встановлено щоквартальну додаткову адресну матеріальну допомогу на придбання проїзних квитків для проїзду у міському пасажирському транспорті кожній сім'ї, яка виховує чотирьох і більше неповнолітніх дітей, перебуває на обліку в органах соціального захисту населення і одержує державну соціальну допомогу відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям". За рішеннями міської державної адміністрації у м. Києві у певні роки було збільшено щомісячну державну допомогу малозабезпеченим самотніми матерями, а також одноразову допомогу у зв'язку із народженням дитини – малозабезпеченим сім'ям порівняно з нарахуваннями, передбаченими Законом України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми".

Факти свідчать, що і в умовній сім'ї тато не погодиться на будь-яку роботу. Для стимулювання мотивації до праці заробітна плата батька має значно перевищувати середній рівень.

Таким чином, в Україні на сьогодні склалася ситуація, коли людині, яка через ті чи інші причини не здобула належної освіти та/або не має високооплачуваної роботи, набагато простіше не працювати, або ж працювати у тіньовому або напівтіньовому секторах й отримувати соціальний трансферт.

Підсумовуючи викладене, слід наголосити на внесенні змін до чинного законодавства, які б забезпечили адресність державної соціальної допомоги. Щорічно законами про Державний бюджет України у зв'язку з обмеженістю загального обсягу бюджету призупиняється дія окремих норм чинного законодавства (або встановлюються інші норми) щодо соціальних виплат та допомог. Проте вважаємо, що настав час кардинально вирішити це питання на користь переходу від пасивних засобів матеріальної підтримки малозабезпечених родин та окремих громадян до активних методів сприяння їхньому розвитку і працевлаштуванню, створенню для них можливостей самостійно заробляти собі на життя. Насамперед необхідно внести зміни до порядку надання державної допомоги сім'ям з дітьми. Передусім це стосується допомоги у зв'язку із народженням дитини.

Доречно нагадати, що відповідно до ст. 180 Сімейного кодексу України батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття. На-

разі допомогу в розмірі 8,5 тис. грн отримують усі сім'ї, незалежно від їхнього матеріального стану та кількості утриманців, зокрема дітей. Одночасно виплачується 3,4 тис. грн. Сума, яка залишилася, виплачується рівними частинами упродовж подальших 12 місяців, тобто сім'я отримує 425 грн щомісячно. При цьому прожитковий мінімум на дітей віком до 6 років на 2006 р. було затверджено в середньому у розмірі 409,5 грн на місяць, а на кінець року він становив 418 грн. Отже, фактично держава звільнила батьків від утримання дітей до 1 року і взяла на себе цей обов'язок. Водночас згідно зі ст. 188 Сімейного кодексу України батьки можуть бути звільнені від обов'язку утримувати дитину тільки за рішенням суду.

Для того, щоб допомога у зв'язку із народженням дитини була саме допомогою, а не утриманням державою новонародженої дитини протягом першого року її життя, необхідно другу частину допомоги, яка виплачується протягом 12 місяців, надавати з урахуванням матеріального стану сім'ї.

Нагадаємо, що в Україні запроваджено державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям. При цьому відповідно до ст. 5 Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям" для кожної дитини з малозабезпеченої сім'ї рівень забезпечення прожиткового мінімуму збільшується на 10 %, а для кожної дитини у багатодітній родині, у неповних сім'ях та дітей-інвалідів I або II групи – на 20 %. Тому вважаємо за можливе внести зміни до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям", посиливши диференціацію при наданні державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, а саме варто запровадити додаткове підвищення рівня забезпечення прожиткового мінімуму сім'ям, де виховуються діти першого року життя. А допомогу при народженні дитини надавати одночасно у розмірі, який відповідає мінімальним одноразовим додатковим витратам сім'ї, пов'язаним із цією подією. Перелік витрат, які частково компенсуються сім'ї у вигляді державної допомоги при народженні дитини, має бути визначений та затверджений урядом.

Така виплата не повинна залежати від матеріального стану сім'ї, оскільки є одним із стимулів до народження дитини, своєрідною подякою держави за нового її громадянина. У разі виплати цієї допомоги лише малозабезпеченим сім'ям держава надаватиме перевагу дітям, народженим тільки у таких родинях, що суперечить принципу рівних прав, задекларованих Конституцією України.

Витрати, які має сім'я при народженні дитини, можна умовно поділити на "капітальні" та "поточні". До перших належать витрати з придбання дитячого ліжечка, матрацика, ванночки, коляски тощо. Малозабезпечена сім'я прагне такі витрати звести до мінімуму. Речі довготривалого вжитку нерідко переходять від старших дітей молодшим або їх отримують від родичів чи друзів, або батьки купують речі, як були у вжитку, за зниженою ціною. Друга група витрат – поточні. Це власне витрати з утримання дитини, які відповідно до Сімейного кодексу України мають здійснюватися батьками.

При визначенні розміру одноразової допомоги при народженні дитини слід виходити з мінімальної вартості відповідних товарів, що придбаваються у першу чергу, тобто з обсягу "капітальних" витрат.

Водночас при встановленні конкретного розміру одноразової допомоги при народженні дитини шляхом обчислення обсягу визначених витрат можуть виникнути певні труднощі, оскільки в Україні не запроваджено широкого моніторингу цін на товари для немовлят.

Так, до складу споживчого набору товарів (послуг) – представників для розрахунку індексу споживчих цін (ІСЦ) не включено позиції, які є дуже важливими для сімей з новонародженою дитиною, а саме: дитяче ліжечко, матрацик, ванночка, набори білизни для новонароджених, засоби гігієни для немовлят (памперси, серветки, присипки, олія тощо). Із переліку товарів, які необхідно придбавати сім'ї при народженні дитини та упродовж першого року її життя, для розрахунку індексу споживчих цін застосовуються лише три позиції: гарнітур для новонароджених, молочні суміші для дитячого харчування та дитячі коляски.

З 1 січня 2007 р. запроваджено новий споживчий набір товарів (послуг) – представників для розрахунку ІСЦ, схвалений рішенням методичної комісії Держкомстату від 31 серпня 2006 р. Проте до цього переліку не лише не включені товари для немовлят, а й з нього зникла така позиція, як дитяча коляска. Такий підхід є неможливим, оскільки народження дитини є чи не найголовнішою подією у житті суспільства, і пов'язані з цим витрати мають враховуватися при розрахунку індексу споживчих цін.

Проведемо розрахунок можливого розміру одноразової допомоги шляхом підрахунку вартості умовного мінімального набору товарів, необхідних при народженні дитини, орієнтуючись на ціни, зафіксовані у торговельній мережі м. Києва у жовтні 2006 р. Ця сума становить близько 1400 грн, що на 60 % менше за розмір виплати, яка надається на сьогодні як одноразова допомога у зв'язку з народженням дитини (табл. 2).

Зауважимо, що в інших регіонах України обрахований таким чином розмір одноразової допомоги при народженні дитини може суттєво відрізнятися від столичного. Тому доречно надати дозвіл місцевим органам влади встановлювати розмір цієї суми самостійно на підставі затвердженого набору та в межах сум, врахованих при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання, субвенцій і коштів, які передаються до бюджету вищого рівня) та нормативів відрахувань від загальнодержавних податків і зборів на відповідний рік.

Запровадження додаткового підвищення на 15 % рівня забезпечення прожиткового мінімуму сім'ям, де виховуються діти першого року життя, при наданні державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям замість виплати другої частини допомоги при народженні дитини, яка існує зараз, дасть змогу зменшити загальні витрати бюджету на надання згаданих двох видів державної допомоги, навіть за умови надання одноразової частини допомоги (у зв'язку з народженням дитини) у чинному розмірі – 3,4 тис. грн на суму більше 120 млн грн.

**Умовний мінімальний перелік товарів, необхідних при народженні дитини,
та їх вартість**

Найменування товару	Кількість, штук	Ціна станом на жовтень 2006р., грн	Вартість, грн
Ковдра дитяча (вовняна)	1	80	80
Рушник махровий	1	20	20
Гарнітур для новонароджених (необхідний одяг)	1	45	45
Пелюшка фланелева	2	5	10
Пелюшка ситцева	2	4	8
Сорочка фланелева	1	3	3
Сорочка ситцева	1	2	2
Шапочка фланелева	1	2	2
Шапочка ситцева	1	1	1
Шкарпетки	1	4	4
Повзунки	1	25	25
Коляска	1	600	600
Ліжечко	1	280	280
Матрац	1	100	100
Ванночка	1	40	40
Комплект дитячої постільної білизни	1	50	50
Простирadlo на гумці	1	15	15
Подушка класична дитяча	1	25	25
Медикаменти (набір)	1	25	25
Пляшечка	1	12	12
Одноразові підгузки (упаковка 38 шт.)	1	29	29
РАЗОМ	x	x	1376

Як свідчать статистичні дані, населення України поки що зменшується. Так, за період, що минув після Всеукраїнського перепису населення (грудень 2001 р.), країна “втратила” більше 1,5 млн людей. Станом на 1 листопада 2006 р. в Україні проживало 46 млн 688 тис. 270 людей, у січні–жовтні 2006 р. народилося 383,4 тис., померло – 631,4 тис. Тобто кількість померлих перевищила кількість народжених за цей період на 83,5 %.

Чи впливає на таку ситуацію державна допомога, пов’язана з народженням та першими роками життя дитини? Чи зможе підвищення розмірів такої допомоги стимулювати народжуваність? На думку доктора економічних наук, члена-кореспондента НАН України, заступника директора Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України Е. Лібанової, “у короткостроковій перспективі ми маємо всі підстави очікувати підвищення

народжуваності у зв'язку із запровадженням порівняно великої допомоги при народженні дитини. Але це триватиме не більше 2–3 років. Після цього, як свідчить і міжнародний, і український досвід, народжуваність знову починає знижуватися”.

Поліпшенню демографічної ситуації в Україні не сприяє також довготривала відпустка жінок по догляду за дитиною віком до трьох років. На думку деяких науковців, “ми з легкої руки Раїси Горбачової фактично на три роки вилучили жінок, які народили дітей, зі сфери праці. Приймаючи рішення про народження дитини, і сім'я в цілому, і жінка зокрема прекрасно розуміють: принаймні на три з половиною роки вона піде з роботи. Це досить тривалий термін. Якщо йдеться про висококваліфіковану працю, це може призвести до незворотних наслідків — знання та навички втрачатимуться дуже швидко, й надалі цей процес тільки прискорюватиметься. Бажання мати двох дітей збільшує перерву ще на три роки. У зв'язку з цим ми просто ліквідували систему дитячих виховних закладів до трьох років — дитина має виховуватися винятково вдома. В Європі роблять інакше: розвивають систему навчальних закладів для того, щоб жінка могла вийти на роботу”. Це саме можна сказати і про жінок, не застрахованих у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, які отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку за рахунок бюджетних коштів. Більшість цих жінок становлять студентки або випускниці навчальних закладів. Довготривала відпустка знижує їхню конкурентну спроможність на ринку праці, що, у свою чергу, збільшує ризик сім'ї потрапити до категорії бідних.

Держава може вплинути на виправлення такої ситуації шляхом диференціації розміру допомоги по догляду за дитиною до досягнення трирічного віку. Наприклад, призначати у стовідсотковому розмірі допомоги по догляду за дитиною віком до 1,5 років та 65–70 % — від 1,5 до 3 років. Крім соціального ефекту, такий захід допоможе жінці стати до роботи з метою збільшення власних доходів. Відповідні зміни до законодавства слід внести і щодо діяльності жінок, застрахованих у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Сприятиме посиленню зацікавленості жінки у відновленні (чи початку) трудової діяльності й продовження виплати частини призначеної допомоги у разі влаштування матері на роботу або часткова оплата праці матері, відвідування дитиною віком до трьох років дитячого закладу. Такі новації можна провести без залучення додаткових бюджетних коштів. Фінансування компенсації витрат працюючим матерям з оплати послуг дошкільних закладів, які відвідують діти віком до трьох років, може бути здійснене за рахунок і в межах економії коштів від впровадження диференціації розміру допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Як зазначалося, держава не може й не повинна замінити дітям сім'ю. Вона має забезпечити умови, за яких було б вигідно й зручно батькам дитини працювати, платити податки, виховувати дітей, турбуватися про них. Невигідним й небезпечним стане ухилятися від роботи, сплати податків. Однак при такому механізмі надання державної підтримки самотнім ма-

терям відбувається все навпаки: окремі сім'ї зловживають соціальною допомогою, вони навмисно не беруть шлюби. Так, за даними Державного комітету статистики України, кількість дітей, народжених жінками, які перебували у громадянському шлюбі, має сталу тенденцію до зростання. За період 2002–2005 рр. така частка збільшилася на 2,4 відсоткових пункта і становила у 2002 р. 19 %; 2003 р. – 19,9; 2004 р. – 20,4 і у 2005 р. – 21,4 %. Тобто кожне п'яте немовля в Україні юридично є безбатьківцем.

Відповідно до чинного законодавства допомога на дітей самотніми матерями виплачується усім жінкам, які не перебувають у шлюбі, а запис про батька дитини у Книзі реєстрації народжень згідно зі ст. 135 Сімейного кодексу України здійснюється за бажанням матері. Такий вид допомоги запроваджений з 2003 р. з ініціативи народних депутатів України В. Черненко і Л. Григорович. Мінімальний розмір допомоги, яка виплачується без урахування матеріального стану сім'ї, встановлений на кінець 2006 р. у сумі 41,8, або 53,6 грн на місяць залежно від віку дитини.

Упродовж 2003–2005 рр. контингент отримувачів цієї допомоги зріс на 43,8 %. Фактично у 2005 р. самотні матері одержали допомогу на 279,4 тис. дітей. Середній розмір цієї допомоги також виріс: з 36,6 грн у 2003 р. до 70,7 грн у 2005 р., або на 93,2 %.

Проте Сімейним кодексом України, який є головним документом у питаннях сім'ї, не визначено статусу матері-одиначки та не передбачені якісь особливі преференції за те, що жінка не створила повноцінної сім'ї. Конституцією України, а також Конвенцією про права дитини передбачаються рівні умови для усіх громадян, зокрема дітей, незалежно від соціального статусу їхніх сімей. Та й не всі жінки, приймаючи виважене рішення про народження дитини поза шлюбом, розраховують лише на 70 грн державної допомоги.

Криза традиційної родини в Україні ще не встигла поглибитися. Але якщо представити проблему матерів-одиначок як “невід'ємне право людини на більші аліменти від держави”, то нічого доброго із цього не вийде. Грошей на соціальну допомогу від того більше не стане, а от природне співчуття до знедолених й бажання їм допомогти може змінитися невдоволенням з боку небагатих, але “повних” сімей з дітьми.

Водночас, як наголошувалося, держава надає допомогу малозабезпеченим сім'ям. При визначенні розміру такої допомоги враховують інтереси жінки, яка не перебуває у шлюбі, а запис про батька дитини здійснюють з її слів, при цьому рівень забезпечення прожиткового мінімуму для кожної дитини самотньої матері збільшується на 20 % (ст. 5 Закону України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям”).

Враховуючи викладене, а також з огляду на незначний розмір допомоги на дітей самотніми матерями, який істотно не впливає на бюджет “повної” сім'ї, вважаємо за необхідне скасувати зазначений вид допомоги, а вивільнені внаслідок цього бюджетні кошти спрямувати на підвищення рівня забезпечення прожиткового мінімуму, який враховується при визначенні розміру державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям (ст. 5 Закону України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим

сім'ям"). У 2006 р. цей показник був затверджений у Законі про Державний бюджет України у розмірах, які становили незначну частину прожиткового мінімуму для відповідних соціальних і демографічних груп населення, а саме: для працездатних осіб – 22,2 %; для осіб, які втратили працездатність, – 43,2; для інвалідів – 46; для дітей залежно від їх віку та статусу сім'ї – від 32,4 до 45,4 %.

Література

1. Закон України “Про державну допомогу сім'ям з дітьми” // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 5. – Ст. 21.
2. Закон України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям” // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 35. – 290.
3. Закон України “Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам” // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 1. – Ст. 2.
4. Закон України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 35. – Ст. 162.
5. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135 (зі змінами та доповненнями).
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива” від 21.10.95 № 848 // Зібрання постанов Уряду України. – 1996. – № 2. – Ст. 76 (зі змінами та доповненнями).
7. Соціальний захист населення України у 2005 році. // Стат. збірник. – К.: Державний комітет статистики України. – 2006.
8. Статистична інформація Державного комітету статистики України (електронний ресурс) – <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Україна молода. – № 146. – 2006. – 11 серп.
10. Комунальні платежі (урядовий портал). – http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=843027&cat_id=826285.
11. Діалог. – Демографічна криза, або останній українець. – http://dialogs.org.ua/dialog.php?id=23&op_id=611#611.